Rokas Kraniauskas

Žvalgomieji tyrinėjimai prie Pyvesos

2007 m. KPC specialistai iš privačių asmenų gavo duomenų, kad šalia Moliūnų kaimo (Pasvalio r.) aptinkama I–IV a. radinių. Lobių ieškotojai metalo detektoriumi rado antkaklės trimitiniais galais fragmentą, labai profiliuotą segę, ritinio smeigtuko galvutę, pentinį siauraašmenį kirvį. Toje pačioje vietoje rasta ir vėlyvų radinių – karoliukų, žalvarinė segutė, plaktukas. Ši informacija pasirodė ir internetiniame lobių ieškotojų puslapyje (<http://www.kablys.com>), čia publikuotos radinių nuotraukos. Pagal surinktą informaciją vietovė, kurioje aptikti minėti radiniai, vadinama „Perkūno lauku".

„Perkūno laukas" yra apie 1 km į P nuo **Moliūnų** kaimo, Pyvesos upės vingyje. Geografiniame landšafte šioje vietoje išsiskiria pakiluma, kurią iš P ir R supa Pyvesa. Vizualiai žvalgant pakilumoje esančią ganyklą aptikti lobių ieškotojų veiklos pėdsakai – nedidelės duobutės, aplink išmėtyti nevertingi metaliniai radiniai.

Prieš pradedant kasinėjimus metalo detektoriumi žvalgytas apie 2 ha plotas. Surasti kaimo sodybai būdingi vėlyvi metaliniai radiniai, archeologinių radinių nerasta. Pakilumoje buvo iškastos 4 archeologinės perkasos, kiekviena 2x5 m (10 m^2) dydžio, ištirtas bendras 40 m^2 plotas. Perkasoje 3 rastas kultūrinis sluoksnis sietinas su vėlyvu užstatymu – kaimo sodyba. „Perkūno lauke" kapinyno, archeologinių radinių ar kitų kultūros paveldo objektų nesurasta.

Archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų metu nuspręsta apžiūrėti už 2,3 km į ŠR nuo „Perkūno lauko", kitame Pyvesos vingyje esančius **Miesteliškių pilkapius** (A542P). Lobių ieškotojų pateiktose nuotraukose radiniai yra iš visiškai skirtingų laikotarpių, o radimvietė nurodoma ta pati. Tai sukėlė įtarimą. Vizualiai apžiūrint pilkapyną ir teritoriją šalia jo, pastebėti analogiški lobių ieškotojų veiklos pėdsakai – ant pilkapių, saugomoje teritorijoje ir už jos ribų prikasta duobučių, išmestos nevertingos metalinės šiukšlės. Taigi radiniai nuotraukose greičiausia bus išplėšti iš šių pilkapių. Norint nuslėpti nusikalstamą veiklą, kaip radimvietė buvo nurodomas „Perkūno laukas", kuriame tų pačių lobių ieškotojų buvo surasti vėlyvi radiniai.

Pasitarus su KPC specialistais, nuspręsta žvalgomuosius tyrinėjimus praplėsti ir atlikti kasinėjimus už Miesteliškių pilkapių saugomos teritorijos ribų, ten, kur matėsi lobių ieškotojų veiklos pėdsakai. Taip būtų patikslinta pilkapyno teritorija.

Į V nuo Miesteliškių pilkapyno saugomos teritorijos iškastos dvi archeologinės perkasos, kiekviena 2x5 m (10 m^2) dydžio, ištirtas bendras 20 m^2 plotas. Dabar čia yra ariamas laukas, vizualiai pilkapių liekanų nesimato. Perkasoje 1, 15 m į V nuo saugomos teritorijos V riboženklio 35 cm gylyje atidengtas lanku einančio pilkapio griovio, užpilto su degėsiais maišytu smėliu, fragmentas. Kasimo darbai šioje vietoje nutraukti, paliekant suardytą pilkapį neliestą. Perkasoje 2 jokių archeologinių radinių nesurasta.

Atlikus archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus ties Miesteliškių pilkapynu nustatyta, kad į V nuo saugomos teritorijos yra išlikusios bent jau vieno pilkapio liekanos. Šis pilkapis yra smarkiai apardytas, ariamas. Buvo pasiūlyta patikslinti saugomą teritoriją ir praplėsti ją į V apie 20 m.

The field evaluation near the Pyvesa

In 2007, a find spot with 1st–4th-century finds that were discovered by treasure hunters was sought in Moliūnai village (Pasvalys district) near the river Pyvesa. A total area of 40 m² was excavated at the location they indicated, which is called Perkūnas field, but only traces of a rural farmstead were discovered. It was established that these finds were taken from the protected Miesteliškiai barrow cemetery. A total area of 20 m² was excavated to the W of this cemetery and a fragment of a barrow ditch was found.

Rėda Nemickienė,
Algimantas Merkevičius

Simno aplinkkelio žvalgomieji tyrinėjimai

2007 m. UAB „Cowi Baltic“ užsakymu vykdyti dviejų Simno aplinkkelio (Alytaus r.) variantų žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Jais siekta nustatyti, ar suprojektuotose trasose esama vertingo kultūrinio sluoksnio bei archeologinių radinių. Tyrinėjimų metu iškasti 35 šurfai, iš viso buvo ištirtas 50,84 m² plotas.

Abu suprojektuoti variantai yra į P nuo Simno miestelio. Jie prasideda kelio Nr. 131 Alytus–Simnas–Kalvarija 22,40 km, o baigiasi šio kelio 29,33 km. Trasos pradžioje, apie 1 km ilgio ruože abu aplinkkelio variantai sutampa arba eina vienas šalia kito. Prioritetiniu laikomas apie 7 km ilgio pirmasis variantas, kurio nemaža atkarpa suprojektuota šalia geležinkelio Alytus–Šeštokai. Tyrinėjant šią trasą ištirti 22 šurfai (1–22), iš viso ištirtas 33,6 m² dydžio plotas. Suprojektuotos trasos ruože nuo 28,5 iki 28,7 km, apie 200 m į V nuo upelio esančios pakilumos V ir R dalyse tirtuose ***šurfuose 10, 11*** surastas kultūrinis sluoksnis, kuriame buvo lipdytos lygiu paviršiumi keramikos šukių bei viena titnago nuoskala. ***Šurfe 10,*** ŠV jo kampe, apie 22–26 cm gylyje nuo žemės paviršiaus šviesiai rudame priemolyje išryškėjo apie 85x40 cm dydžio tamsiai rudo-juosvo priemolio dėmė. Ji tęsėsi į Š ir į V nuo šurfo. Jos paviršiuje aptikta apdegusi lipdytos keramikos šukelė ir molio tinko gabaliukų. Dėmė netirta. Ji palikta platesnės apimties archeologiniams tyrimams. Minėtuose šurfuose aptiktas kultūrinis sluoksnis preliminariai datuojamas I tūkst. pr. Kr. pabaiga – I tūkst. po Kr. Likusioje pirmojo aplinkelio varianto dalyje jokių archeologinių radinių ar kultūrinio sluoksnio neaptikta.

Antrasis apie 8 km ilgio Simno aplinkkelio variantas suprojektuotas į P nuo pirmojo. Jis projektuotas daugiausia žemose lygiose pievose, nemaža jo dalis – šlapiuose, molinguose suartuose laukuose. Šurfai kasti aukštesnėse trasos vietose. Šiame aplinkkelio variante iškasta 13 šurfų (23–35). Iš viso ištirtas 17,24 m² dydžio plotas. Trasos ruože tarp 30,4–30,5 km (kuris beveik sutampa su pirmojo aplinkkelio varianto 28,5–28,7 km) tirtuose ***šurfuose 23, 26*** surastas kultūrinis sluoksnis su lipdyta lygiu paviršiumi keramika. Aptikus kultūrinį sluoksnį ir keramiką, šurfai nebuvo tiriami, o palikti platesnės apimties archeologiniams tyrimams. Trasos 28,75 km, ištirtame ***šurfe 29*** aptiktas apie 18–40 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuriame surasta lipdytos lygiu paviršiumi keramikos. Likusioje šio varianto trasos dalyje jokių archeologinių objektų neaptikta.